

Evaluering av seksårsreformen - sluttrapport

Klasserommets praksisformer 20 år etter

De fleste førsteklasinger trives på skolen. Klasserommet preges av varierte arbeidsformer og elevaktiv læring, men seksåringene leker mindre på skolen enn de gjorde i 2001. Det viser sluttrapporten i evalueringen av seksårsreformen.

RAPPORT | SIST ENDRET: 18.06.2024

Tittel:

Klasserommets praksisformer 20 år etter - en evaluering av seksårsreformen

Rapporten:

[Last ned rapporten \(pdf\)](#)

Forfatter:

Elisabeth Bjørnstad, Cecilie Pedersen Dalland, Silje Hølland, Trine M. Myrvold, Ingvill Krogstad Svanes, Emilia Andersson-Bakken, Trude Sundtjønn, Annbjørg Håøy

ISBN:

978-82-8364-586-6 (Nettutgave)

ISBN:

978-82-8364-585-9 (Papirutgave)

Utgiver:

OsloMet

År:

2024

Rapportserie: Evaluering av seksårsreformen

Oppdraget med å evaluere seksårsreformen er et svar på Stortingets innstilling om behovet for en evaluering av seksårsreformen med sikte på å innrette skolen slik at den ivaretar behovene til de yngste elevene i skolen.

Hele forskningsprosjektet skal svare ut:

- Hvordan ivaretas de yngste barna i skolen i dag, og i hvilken grad er denne praksis i tråd med anbefalinger gitt i tidligere forskning?
- I hvilken grad er intensjonene i seksårsreformen ivaretatt i dagens skolesystem?

OsloMet har tidligere levert en sammenstilling av relevant forskning om seksåringene i skolen fra prosjektet.

Første delrapport er basert på spørreundersøkelser og gav blant annet et bilde av klasserommet i 2021 sammenlignet med 2001.

Andre delrapport er basert på observasjonsdata fra 15 klasserom og intervjuer med elever, lærere, skoleledere og skoleeiere og gav et blikk inn i førsteklasserommet.

Sluttrapporten sammenstiller funn fra de to foregående delrapportene. Rapporten belyser også spørsmål som ikke er behandlet i de tidligere rapportene, først og fremst rammene for arbeidet med de yngste elevene, lekens vilkår på 1. og 2. trinn og overgang barnehage-skole. De ser også på endringer i skolehverdagen for de yngste elevene - fra 2001 til dagens klasserom.

Hovedfunn:

- De fleste førsteklassinger trives på skolen.
- Klasserommet preges av varierte arbeidsformer og elevaktiv læring.
- Det er stor variasjon i hvor mye barna får leke.
- Bokstavinnlæringen starter tidlig og prioriteres høyt.
- Det er mindre lek, men mer variert undervisning, sammenlignet med i 2001.

De fleste førsteklassinger har det bra på skolen

Hovedinntrykket i datamaterialet i rapporten er at de fleste førsteklassingene har det bra på skolen. Skolehverdagen er variert og inkluderende, og det er i stor grad et hyggelig miljø for barn og voksne. I intervjuer er førsteklassingene selv gjennomgående positive når de snakker om å begynne på skolen. De fleste sier at de trives, de liker å lære, og flertallet har fått nye venner. Elevene selv fremhever vennskap og relasjoner som viktig for at de trives, er motiverte og lærer på skolen. For noen barn er det en utfordring å få nye venner.

Lærerne fremhever det sosiale læringsmiljøet som svært viktig, og er opptatt av å skape gode relasjoner mellom lærer og elev og mellom elever, for å skape trygghet og trivsel. Lærerne understreker også viktigheten av lek, uteskole, samarbeid og stasjonsundervisning som arenaer for å fremme sosialisering, vennskap, raushet og samhold.

Klasserom med variasjon og elevaktiv læring

Dagens klasserom er mer lærerstyrt, enn ved innføringen av seksårsreformen. Samtidig bruker lærerne i de observerte klasserommene nesten to tredjedeler av tiden på elevaktive arbeidsformer som stasjonsarbeid, gruppearbeid, lek og helklassesamtaler. Det er med andre ord en bred variasjon i læringsmetoder, noe som kan bidra til å tilpasse undervisningen til ulike elevers behov og interesser. I sine observasjoner ser forskerne lite bruk av nettbrett og andre digitale ressurser, ut over lærernes bruk av digitale tavler.

Skoledagen er ofte todelt med arbeidsøkter og en lengre pause midt på dagen for lunsj og frilek ute. Selv om skolene stort sett følger en forhåndsbestemt ukeplan, gjør enkelte lærere endringer basert på elevenes behov og interesser. I andreklasser er skoledagen lengre og ligner mer på en «tradisjonell» skoledag med mer individuelt arbeid og færre avbrekk og pauser mellom arbeidsøktene.

Ulikt hvor mye barna får leke

Det er stor variasjon i hva første- og andre klassingene opplever av lek i de observerte skolene. Noen klasserom har gjennomgående mye lekinspirerte aktiviteter. I andre klasserom er leken nesten helt fraværende, både som lek i seg selv og som inngang til læring. I de fleste observerte klasserommene er det lite lekemateriell framme, og mange har lite plass. Det er også stor variasjon mellom skolene når det gjelder tilgang på fellesarealer til lek og andre aktiviteter inne. Noen har lekekroker i klasserommet, andre har egne lekerom.

Alle de observerte skolene har godt utstyrte uteområder der barna er i aktiv lek. Både lærere og elever sier at det er mye frilek ute, både i friminutt og på uteskole, men mindre frilek inne. Det er stor variasjon i hvor mye lærerne involverer seg i leken.

I intervjuer gir skoleeiere og skoleledere uttrykk for at de er opptatt av lek i skolen, spesielt for de yngste barna. Både lærere, skoleledere og -eiere peker på et behov for mer kompetanse på lek.

Tidlig bokstavlæring

Bokstavinnlæringen starter tidlig i førsteklasse og det brukes mye tid på det. Elevene ser ut til å være motiverte for å arbeide med bokstaver og lyder. Noen lærere uttrykker likevel bekymring for at det er for stort trykk på bokstavinnlæringen, særlig for de mer umodne elevene.

Forskerne påpeker at den store vekten på leseopplæring kan se ut til å gå på bekostning av både skrivning og arbeid med litteratur og høytlesing. Det leses lite høyt i førsteklasse, noe forskerne mener er bekymringsfullt blant annet med tanke på elevenes utvikling av lesemotivasjon og fremtidige leseresultater.

Tall og tallforståelse er det mest sentrale temaet i matematikkundervisningen i førsteklasse. Det er mye elevaktivitet i matematikktimene, og i de aller fleste klasserommene er undervisningen variert med bruk av blant annet konkrete, spill og konkurranser, digitale oppgaver og samtaler, i tillegg til arbeid på ark/i bøker.

Endringer siden seksårsreformen ble innført

Samlet sett viser evalueringen at lek på barnas premisser hadde en sterk posisjon i klasserommet til seksåringene i de første årene etter Reform 97. I 2021-klasserommet har leken mistet noe av sin posisjon i til fordel for mer lærerstyrte aktiviteter. Forskerne mener at det kan bety at barna nå må innrette seg et mer lyttende og oppgavefokusert klasserom. Samtidig ser en større variasjon i arbeids- og aktivitetsformer i 2021-klasserommene, noe som kan bety at flere barn og deres individuelle behov og interesser ivaretas i skolen.

Undervisningsøktene i 2001-klasserommene var ofte fleksible og inkluderte praktisk aktivitet og de faglige øktene var kortere enn i dag. Dagens klasserom kjennetegnes av større grad av systematikk og tilrettelegging for faglig innhold, særlig i den første lese- og skriveopplæringen.

I intervjuene med skoleledere er det flere som mener at de nye læreplanene (LK20) innebærer større vekt på lek for de yngste elevene. Flere peker på en pendelsvingning fra sterk vekt på fri lek i Reform-97, til sterk vekt på læring i LK06, til læreplanen fra 2020, som prøver å kombinere trekk fra begge de tidligere læreplanene.

Forskerne støtter denne oppfatningen. De finner at den nye læreplanen (LK20) har verdier og arbeidsformer som kan bidra til en skole med større innslag av frilek og lekinspirerte aktiviteter. Men dette mener de forutsetter at lærere, skoleledere, skoleeiere og statlige myndigheter utnytter og utvikler de mulighetene som ligger i læreplanen, og at lærerutdanningene bidrar til å utvikle den kompetansen som er nødvendig for å støtte opp om en slik skole.

Om sluttrapporten

Sluttrapporten er basert på dokumentanalyser, kvalitative og kvantitative data.

- Kvantitative data fra spørreundersøkelser til førsteklasselærere i hhv 2001 og 2021, samt spørreundersøkelser til skoleledere og skoleeiere i 2021.

- Kvalitative data knyttet til et utvalg barnehager og skoler, der forskerne har gjennomført lærerintervjuer, (gruppe)samtaler med barnehagebarn og elever, observasjoner, videoobservasjoner og feltnotater. I tillegg har forskerne intervjuet representanter for skoleeiere for de observerte skolene.

Innledningsvis (kapittel 2) gjør rapporten rede for reform 97, og utviklingen i læreplaner etter dette fra LK06 til LK20.

I kapittel 4-9 utdypes funn fra dagens første- og andreklasserom.

I Kapittel 10 ser forskerne på endringer og stabilitet i undervisningsmetodene og -innholdet i skolehverdagen for de yngste elevene - fra 2001 til dagens klasserom.

Avslutningsvis (kapittel 11) kommer forskerne med anbefalinger for utvikling av en bedre tilrettelagt skole for de yngste elevene.